

Steeds meer taken vloeien van het Rijk naar gemeenten, provincies en waterschappen, ook wanneer het gaat om het beheer van natuur en landschap. Volgens een schatting van Landschapsbeheer Nederland zijn jaarlijks in totaal 70.000 vrijwilligers actief in het natuur- en landschapsbeheer, met een inzet van bijna een miljoen uren per jaar. Directeur Landschapsbeheer Gelderland Arjan Vriend en Zuid-Hollands landschapsvrijwilliger Eric Schuling vertellen over de gevolgen van bezuinigingen die zij zien voor hun vrijwilligerswerk: de problemen én de kansen.

Eric Schuling, Knotgroep Meer en Woud: “We moeten andere bronnen van inkomsten zoeken.” Foto: archief Eric Schuling.

Vrijwilligers in het landschap: meer werk met minder geld

Meer een beroep doen op vrijwilligers

Eric Schuling is als vrijwilliger actief in de Knotgroep Meer en Woud, in de omgeving Zoetermeer. Hij merkt al een aantal jaren dat natuurbeheerorganisaties kampen met bezuinigingen en steeds meer een beroep moeten doen op vrijwilligers. Ook de Knotgroep merkt het: in het verleden werden materiaalkosten gesubsidieerd door de provincie, nu moeten ze zelf de broek ophouden. “Particulieren die ons inhuren betalen een kleine bijdrage, maar dat is niet

voldoende om de kosten te dekken.” Dus moest de Knotgroep Meer en Woud andere bronnen van inkomsten zoeken. Schuling is niet per se negatief over deze ontwikkeling: “Voor elk probleem is een oplossing. Als je op tijd begint, geeft het ook kansen. Je moet gewoon de stoute schoenen aantrekken en met veel mensen in contact treden.” Zo verkoopt de knotgroep nu hout uit percelen van Staatsbosbeheer die ze onderhouden. Ook gaan ze bedrijven benaderen voor sponsoring. Zelf werkt

Schuling bij een groot bedrijf dat werknemers die vrijwilligerswerk doen actief stimuleert in de vorm van sponsoring en flexibele werktijden. Schuling: “We moeten wel denken aan het verzetten van de bakens, anders komen we over 4 of 5 jaar financieel in de problemen omdat we het gereedschap niet kunnen onderhouden. Aan de andere kant, in 4 of 5 jaar kan er ook heel veel gebeuren. Ik ben wel een beetje bevreesd voor de toekomst, maar niet somber.”

Arjan Vriend, Landschapsbeheer Gelderland: "Ik zie besparingen vooral in participatie van onderaf." Foto: Landschapbeheer Gelderland.

Schuling denkt dat er in de toekomst steeds meer een beroep zal worden gedaan op vrijwilligers. "Staatsbosbeheer kan niet meer alles doen wat ze moeten doen. De vrijwilligers verkopen liever geen 'nee' en proberen toch mogelijkheden te zoeken. Een paar jaar geleden werkten we bijvoorbeeld alleen in januari en februari, nu ook in november en december: een verdubbeling ten opzichte van vroeger. Want het zou ons erg aan het hart gaan om 'nee' te moeten zeggen."

Kar trekken

Ook Landschapsbeheer Gelderland werkt uiteraard met een grote pool van vrijwilligers. Directeur Arjan Vriend: "Je zou zeggen, met vrijwilligers heb je niet veel last van bezuinigingen. Maar je moet niet vergeten dat die vrijwilligers ondersteuning nodig hebben. Iemand moet de kar trekken, iemand moet zorgen dat de arbo in orde is, overigens ook als er niet bezuinigd hoeft te worden."

Als voorbeeld noemt Vriend de klompenpaden, paden door het boerenland, zoveel mogelijk onverhard, waarop mensen het landschap en de cultuurhistorie kunnen beleven. Soms komt het initiatief voor zo'n klompenpad van een gemeente, soms van een dorpsbelangenvereniging, en soms neemt Landschapsbeheer zelf het initiatief. Vriend: "In al die gevallen kunnen wij als kartrekker fungeren. We beleggen een vergadering voor alle betrokkenen: boeren, burgers, buitenlui, allerlei clubs zoals IVN, historische verenigingen, agrarische natuurverenigingen. Op zo'n bijeenkomst bekijken we wie zich waarvoor gaat inzet-

"We moeten wel de bakens verzetten, anders kunnen we over 4 of 5 jaar het gereedschap niet meer onderhouden"

ten: route, bewegwijzering, afspraken met grondeigenaren. Daaruit ontstaat dan een vrijwillige ontwikkelgroep, die in een proces van een jaar of twee het pad realiseert." Al met al is het eigenlijk een soort mini-gebiedsproces, en is een gemeente er al gauw 25.000 tot 40.000 euro aan kwijt. Tot nu toe betaalde de provincie ook mee, maar of dat zo blijft, is onduidelijk. Hoe moet dat dan als een gemeente moet bezuinigen? Vriend ziet mogelijke besparingen vooral in participatie van onderaf. "Op de Veluwe bijvoorbeeld, binnen het project 'Levend Landschap', was de dorpsvereniging Emster Belang zo actief, dat het veel goedkoper bleek te kunnen. Het verliep een stuk makkelijker omdat er al intensief contact was met alle grondeigenaren." Maar toch blijft er altijd een projecttrekker nodig.

Als Landschapsbeheer geen geld meer zou hebben om vrijwilligersgroepen te ondersteunen, zoals weidevogelvrijwilligers of knotgroepen, dan gaan er toch echt dingen mis. "Wij verzorgen de uitleen van gereedschappen en andere materialen, zodat niet elke club dat zelf hoeft aan te schaffen. Ook

houden we de veiligheid en de arbo in de gaten. En vergeet ook niet dat we via bijvoorbeeld de Natuurwerkdag veel doen aan werving van nieuwe vrijwilligers." De bezuinigingen zijn overigens wel een reden om op zoek te gaan naar nieuwe coalities. Weidevogelbescherming buiten de aangewezen gebieden wordt straks bijvoorbeeld niet meer vergoed. "We gaan kijken of we niet kunnen samenwerken met de agro-industrie in deze gebieden", vertelt Vriend. "Misschien willen veevoederleverancier of melkverwerkers zich hier wel mee profileren." Tot nu toe bleef het qua sponsoring bij eenmalige acties, maar Vriend wil graag proberen of er niet afspraken zijn te maken voor een langere termijn.

Hoe hard de bezuinigingen Landschapsbeheer Gelderland gaan treffen, is nog steeds niet zeker. "Gelderland heeft een manifest ondertekend 'Duurzame kwaliteit voor het landelijk gebied'. We zijn nog steeds in onderhandeling met de provincie over wat dat voor ons betekent. Provinciale Staten hebben de gedeputeerde gezegd dat hij wel wat meer ambitie mag tonen in zijn landschapsbeleid. Dat geeft hoop."

Chantal Steuten en Marjel Neeffes